

MAVZU:NAFAS OLISH TIZIMI KASALLIKLARIDA
HAMSHIRALIK PARVARISHI

Mamatqodirova Nargizaxon Bahromovna

Bo'ston Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

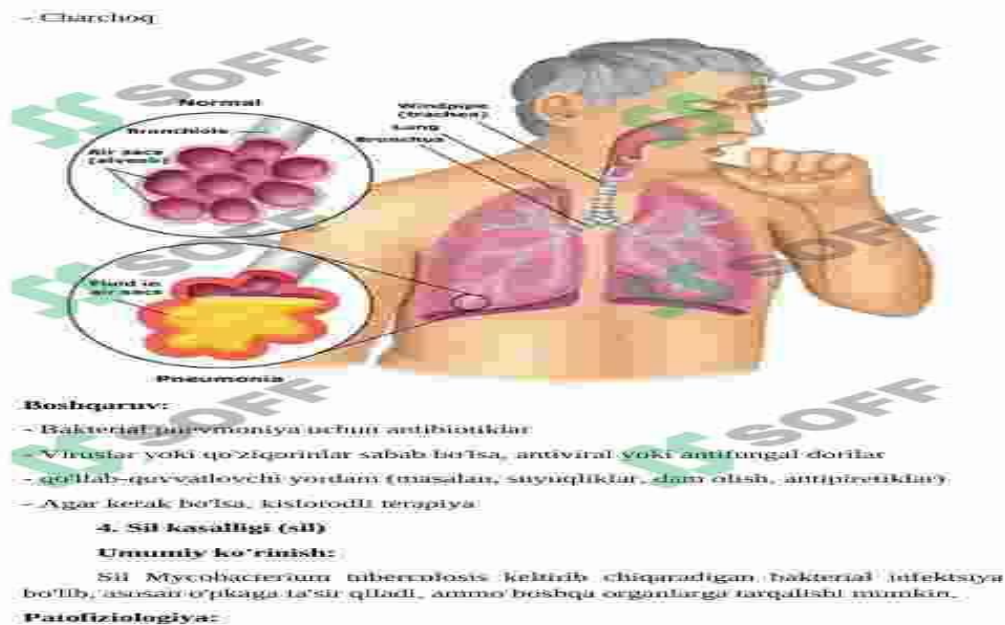
Hamshiralik ishi fani o'qituvchisi

Nafas olish tizimi kislorod va [karbonat angidrid almashinuvini](#) uchun javob beradigan inson tanasining muhim tarkibiy qismi bo'lib, hayotni ta'minlovchi muhim jarayondir.

U atrof—muhitdan kislorod olish va hujayra nafas olishining chiqindi mahsuloti bo'lgan [karbonat angidridni](#) olib tashlash uchun birgalikda ishlaydigan [organlar](#), [to'qimalar](#) va tuzilmalarning murakkab tarmog'idan iborat. Nafas olish tizimining asosiy vazifasi gazlar almashinuvini osonlashtirishdir. Nafas

olish havodan kislorodning qon oqimiga kirishiga imkon beradi, [ekshalasyon](#) (nafas olish) esa [metabolizm](#) jarayonida hujayralar tomonidan ishlab chiqarilgan karbonat angidridni chiqaradi. Sogʻlom nafas olish tizimini saqlash umumiy farovonlik uchun juda muhimdir. Nafas olish tizimining yomonligi [nafas olish yo'llari infeksiyalari](#), [surunkali obstruktiv o'pka kasalligi \(KOA\)](#), [astma](#) va [o'pka saratoni](#) kabi bir qator muammolarga olib kelishi mumkin.

Nafas olish tizimi kasalliklari, jumladan, surunkali obstruktiv o'pka kasalligi astma, pnevmoniya va o'pka infeksiyalari jahon salomatligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Hamshiralar ushbu kasalliklarni boshqarish, oldini olish va davolashda muhim rol o'ynaydi. Ularning vazifalari bemorlarni o'qitish, davolashni amalga oshirish, simptomlarni kuzatish va sog'liqni saqlash jamoalari bilan hamkorlik qilishni o'z ichiga oladi. Nafas olish tizimi organizmni kislorod bilan ta'minlab, karbonat angidridni chiqarib tashlashga javobgardir. Ushbu tizimga ta'sir qiluvchi kasalliklar nafas olishni qiyinlashtirishi, kislorod yetishmovchiligiga sabab bo'lishi va og'ir asoratlarga olib kelishi mumkin.

Shuning uchun, to'g'ri hamshiralik parvarishi ushbu kasalliklarni boshqarishda muhim ahamiyat kasb etadi. Umumiy nafas olish tizimi kasalliklari va hamshiralik parvarishi A. Surunkali obstruktiv o'pka kasalligi (SO'OK) Tavsifi: Surunkali obstruktiv o'pka kasalligi surunkali bronxit va emfizemani o'z ichiga oladi, natijada havo yo'llari torayib, nafas olish qiyinlashadi. Hamshiralik parvarishi: - Kislород darajasini kuzatish va zarurat bo'lsa, qo'shimcha kislorod berish. - Lablarni siqib nafas olish (pursed-lip breathing) usulini o'rgatish. - Ko'krak fizioterapiyasi yordamida balg'amni chiqarishga yordam berish. - Chekishni tashlash va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish.

-Bronxodilatatorlar va kortikosteroidlar dorilaridan foydalanish bo'yicha bemorni o'rgatish. Astma Tavsifi: Nafas yo'llarining surunkali yallig'lanishi bo'lib, yo'tal, hansirash va xirillash bilan namoyon bo'ladi. Hamshiralik parvarishi: - Astma xurujini qo'zg'atuvchi omillarni aniqlash va oldini olish (chang, sovuq havo, allergenlar). - Ingalatorlardan to'g'ri foydalanishni o'rgatish. - Nafas chiqarish maksimal oqimini (PEFR) nazorat qilish. - Xuruj paytida kislorod terapiyasi ta'minlash. - Suyuqlik iste'molini oshirish, balg'amni yupqalash uchun mukolitik

dorilarni qabul qilish.C. PnevmoniyaTavsifi: O'pka yallig'lanishi natijasida alveolalarda suyuqlik to'planishi va nafas olish qiyinlashuvi.Hamshiralik parvarishi:

Hayotiy belgilarning (harorat, nafas olish, yurak urishi) monitoringi.-Chuqur nafas olish va yo'tal mashqlarini tavsiya etish.-Suyuqlik iste'molini oshirish, balg'amni suyultirish.-Antibiotiklar, antipiretiklar va bronxodilatatorlarni kerak bo'lsa qo'llash.-Bemorni yarim o'tirgan holatda joylashtirish (semi-Fowler pozitsiyasi).Sil kasalligi (tuberkulyoz)Tavsifi: Mycobacterium tuberculosis bakteriyasi sabab bo'ladigan, o'pka va boshqa organlarga ta'sir qiluvchi infeksiya.Hamshiralik parvarishi:-Izolyatsiya choralariga rioya qilish (manfiy bosimli xonalar).-Silga qarshi dorilarni (Rifampin, Isoniazid) muntazam qabul qilishni ta'minlash.-Sog'lom ovqatlanish va immunitetni mustahkamlash.-Dori vositalarining nojo'ya ta'sirlarini kuzatish.-Gigiena qoidalariga rioya qilishni o'rgatish (yo'talni to'g'ri yopish).O'pka emboliyasiTavsifi: O'pka arteriyasida qon quyqasi hosil bo'lishi natijasida yuzaga keladigan hayot uchun xavfli holat.Hamshiralik parvarishi:-Kislorod darajasini nazorat qilish va kislorod terapiyasini ta'minlash.-Antikoagulyantlar (geparin, varfarin) berish.-Tezda yurish va oyoq mushaklarini harakatga keltirishni rag'batlantirish.-DVT (chuqur vena trombozi) belgilari bo'yicha nazorat.-Kompression paypoqlardan foydalanish va ko'p suv ichishni tavsiya etish.Nafas yetishmovchiligiTavsifi: O'pkaning yetarli miqdorda kislorod yetkazib berish yoki karbonat angidridni chiqarib tashlash qobiliyatining buzilishi.Hamshiralik parvarishi:

Arterial qon gazlari ko'rsatkichlarini kuzatish.-Sun'iy nafas oldirish tizimidan (ventilyator) foydalanish zarurati.-Namlangan kislorod terapiyasini ta'minlash.-Bemorni yarim o'tirgan yoki tik holatda (semi-Fowler, high-Fowler) joylashtirish.-Yotoq yaralari va infeksiya xavfini oldini olish.Umumiy hamshiralik parvarishiA. Havo yo'llarini ochiq saqlash-Havo yo'llarini tozalash, zarur bo'lsa, shilliqni so'rib olish.-Bemorni to'g'ri joylashtirish, shilliq ajralishini osonlashtirish.-Yo'tal va chuqur nafas olish mashqlarini rag'batlantirish.

Kislorod terapiyasi-Kislorod miqdorini shifokor ko'rsatmasiga binoan nazorat qilish.-Gipoksiya alomatlarini aniqlash (bezovtalik, lablarning

ko'karishi).Dori vositalarini qabul qilish-Ingalatorlar va nebulizatorlardan to'g'ri foydalanish.-Bronxodilatatorlarning yon ta'sirlarini (taxikardiya, titrash) nazorat qilish.Infeksiyadan himoyalanih-Qo'l gigenasi va antiseptik qoidalarga rioya qilish.-Yuqumli bemorlar bilan ishlashda shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish.To'g'ri ovqatlanish-Oqsil va kaloriyaga boy ovqatlanishni rag'batlantirish.-Nafas olishni osonlashtirish uchun suyuqlik iste'molini oshirish.Ruhiy va psixologik yordam-Bemorning xavotirini kamaytirish, unga nafas olish mashqlarini o'rgatish.

-Kasallik haqida to'liq ma'lumot berish, bemorni parvarish jarayoniga jalb qilish.Nafas olish tizimi kasalliklarida samarali hamshiralik parvarishi havo yo'llarini ochiq saqlash, kislorod terapiyasi, infeksiyani oldini olish, dorilarni to'g'ri qabul qilish va bemorlarni o'qitish orqali amalga oshiriladi. To'g'ri parvarish bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va kasallik asoratlarini kamaytirishga yordam beradi.

XulosaHamshiralar nafas olish kasalliklarini parvarish qilish va boshqarishda muhim rol o'ynaydi.

Ularning bemorlarni o'qitish, simptomlarni kuzatish va favqulodda yordam ko'rsatishdagi ishtiroki sog'liq natijalarini yaxshilaydi. Hamshiralik o'qitish dasturlarini kuchaytirish, nafas olish parvarishi uchun resurslarga kirishni oshirish va tibbiyot amaliyotiga texnologiyalarni integratsiya qilish tavsiya etiladi. Kelajakdagi siyosat nafas olish kasalliklarini yaxshiroq boshqarish uchun keng qamrovli hamshiralik protokollarini ishlab chiqishga qaratilishi lozim.Dalillarga asoslangan hamshiralik aralashuvlarini amalga oshirish orqali sog'liqni saqlash tizimlari nafas olish kasalliklari yukini kamaytirishi va bemorlarning farovonligini oshirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Zokirova K.O', Toxtamatova D.O' «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, 2019 yil.
2. Tolkachyova O.V., Zinkovskaya I.V. «Основы сестринского дела». Toshkent, CHO'lpon nashriyoti, 2012 yil.
3. Inomov K.S. «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, O'zbekiston milliy nashriyoti, 2007 yil